

UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA

FACULTATEA DE DREPT

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 349.22(043.2)

SLABU GHEORGHE-SORIN

**LITIGII CE DECURG DIN CONTRACTELE DE MUNCĂ
SPORTIVE ȘI SOLUȚIONAREA LOR JURIDICĂ**

**SPECIALITATEA: 553.05 – DREPTUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI
SOCIALE**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei Drept Privat a Facultății de Drept a Universității de Studii Europene din Moldova.

Conducător științific:

Boișteanu Eduard, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar.

Referenți oficiali:

1. **Țiclea Alexandru**, doctor în drept, profesor universitar, România
2. **Macovei Tatiana**, doctor în drept, conferențiar universitar.

Componenta Consiliului Științific Specializat

1. **Sadovei Nicolae**, președinte, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar;
2. **Frunză Iurie**, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar;
3. **Smochină Andrei**, doctor habilitat în drept, profesor universitar;
4. **Băieșu Aurel**, doctor habilitat în drept, profesor universitar;
5. **Capșa Tudor**, doctor în drept, conferențiar universitar.

Susținerea va avea loc la data de **02.07.2018**, ora **13.00**, în ședința Consiliului Științific Specializat **D 18.553.05-01** din cadrul Institutul de Cercetări Juridice și Politice, al Academiei de Științe al Moldovei pe adresa: mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.1, birou 308.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și pe pagina WEB a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la _____

Secretar științific al Consiliului Științific specializat
Frunză Iurie, doctor în drept, conf. univ.

Conducător științific,
Boișteanu Eduard, doctor habilitat în drept,
conferențiar universitar

Autor:
Slabu Gheorghe - Sorin

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei abordate. Tematica acestei lucrări își justifică actualitatea prin spectrul subiectelor analizate și elucidate de autor în cuprinsul acestui studiu, încercând să acopere lacunele legale din domeniu, care, în practică generează impedimente la soluționarea litigiilor de muncă ale sportivilor profesioniști, prin oferirea unor soluții, cu caracter *de lege ferenda*, ce au ca scop îmbunătățirea legislației naționale în materia litigiilor ce decurg din contractele de muncă încheiate de sportivi.

Odată cu adoptarea Legii nr. 330 din 1999, cu privire la cultura fizică și sport, care a introdus noțiunea de contract de muncă încheiat de către sportivii profesioniști, și continuând cu Codul muncii, al Republicii Moldova, care a consacrat prin dispozițiile sale existența acestui tip de contract de muncă, am ajuns în etapa actuală în care nu avem elucidate pe deplin numeroase aspecte ale acestui tip de contract de muncă.

Astfel, în cadrul prezentei lucrări, autorul abordează unele dintre cele mai importante aspecte ale contractului de muncă pe care îl încheie sportivii profesioniști și pe care doctrina autohtonă nu le-a tratat. Dincolo de acest vacuum doctrinar și vid legislativ, coroborate cu inadvertențele existente între textele legislative și conținutul statutelor sportive, autorul și-a propus să evidențieze problemele de ordin practic, care împiedică sesizarea instanțelor de judecată în vederea soluționării litigiilor de muncă ce decurg din contractele de muncă încheiate de către sportivi.

Un alt argument în favoarea alegerii temei de cercetare este reprezentat de tendințele de separare a celor două ramuri de drept, public și privat, ce persistă în doctrina europeană, dar și a disciplinei sportive de disciplina muncii, justificând extinderea investigațiilor cu privire la litigiile ce decurg din contractul de muncă sportiv și modul practic de soluționare a acestora, pentru a se putea stabili limitele de acțiune ale sportului și arbitrajului sportiv de limitele muncii și jurisdicției sale.

Lucrarea își propune o analiză complexă a contractului de muncă sportiv și a litigiilor de muncă ale sportivilor care va justifica pe deplin identitatea acestei instituții juridice și va avea drept consecință adoptarea legislației corespunzătoare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

În Republica Moldova, noțiunea de contract de muncă, ce poate fi încheiat de către sportivii profesioniști în vederea realizării performanței (în continuare contract de muncă sportiv), a fost introdusă prin adoptarea Legii nr. 330 cu privire la cultura fizică și sport, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 83-86 din 05.08.1999.

În legea indicată, cu privire la contractul de muncă sportiv, avem prevederile art. 17 alin. 2, în care se stabilește că „Sportivii profesioniști sunt persoane care

practică sportul ca profesie și obțin venituri pe baza contractului de muncă încheiat cu asociația sau clubul sportiv la care sunt membri.”

Următoarele prevederi legale, care fac referire la contractul de muncă sportiv, sunt cele cuprinse în Codul muncii al Republicii Moldova, adoptat la data de 28.03.2003, publicat în Monitorul Oficial nr. 159-162 din 29.07.2003, și care, la art. 325, prevede faptul că „Sportivilor profesioniști, salariaților mijloacelor de informare în masă, ai teatrelor, circurilor, organizațiilor cinematografice, teatrale și concertistice, precum și altor persoane care participă la crearea și/sau interpretarea operelor de artă li se aplică prevederile prezentului cod, cu particularitățile prevăzute de legislația în vigoare.”

Acestea sunt singurele dispoziții legale ce fac referire expresă la contractul de muncă sportiv, dar sunt insuficiente și echivoce întrucât ele nu identifică cu exactitate limitele dintre sport și muncă și nici care sunt limitele „particularităților prevăzute de legislația în vigoare”.

În prezent, creșterea numărului de sportivi profesioniști, a tipurilor de sport ce pot fi practicate, dar și evoluția, și transformările societății ne determină să aprofundăm procesul de individualizare a contractului de muncă sportiv și a litigiilor ce decurg din astfel de contracte, precum și cel de separare a litigiilor, în funcție de apartenență, în litigii sportive și litigii de muncă. Se impune, de asemenea, și analiza modului de soluționare a acestor categorii de litigii.

Extinderea sportului profesionist la nivel național impune adoptarea legislației în domeniu, acest fapt reclamând necesitatea adoptării unor norme juridice complete, a unor proceduri judiciare clare și a unor competențe exclusive sau partajate în funcție de limitele acordate prin lege sistemului sportiv, acestea având, potrivit lui Salvatore Sica, drept finalitate diferențierea dintre elementele aparținătoare dreptului public și care privesc angajamentele și legătura dintre sportiv și club, și cele strict sportive care pot fi soluționate într-un mod specific potrivit dreptului privat [1, p. 11].

Tendința generală în materie sportivă este aceea de apropiere și de substituire a sistemului de drept public cu cel privat, ignorând interesele sportivilor profesioniști care desfășoară, potrivit legii, o activitate de muncă, obținând venituri din contractele de muncă încheiate.

Literatura de specialitate autohtonă nu a analizat în mod direct acest tip de contract de muncă aceasta reprezentând un impediment destul de serios în adoptarea legislației corespunzătoare.

Considerăm că, prin modul de analiză al aspectelor identificate și prin propunerile *de lege ferenda* formulate, prezenta lucrare își va justifica utilitatea.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul cercetărilor constă în efectuarea unei analize științifice complexe a contractului de muncă sportiv și a litigiilor de muncă ale sportivilor prin prisma dreptului muncii, dar și a legilor speciale ce conțin prevederi

în domeniu, pentru a clarifica apartenența ramurală a acestui tip de contract, pentru a fundamenta conceptul și aprofunda cunoștințele juridice în domeniu.

Pentru atingerea scopului au fost propuse următoarele obiective:

- analiza legislației, doctrinei și practicii cu privire la aspectele enumerate;
- stabilirea corelației dintre cele două tipuri de contracte de muncă, cel general și cel sportiv;
- analiza clauzei compromisorii, element component al contractelor de muncă sportive și limita acesteia;
- stabilirea elementelor specifice care justifică delimitarea disciplinei sportive de disciplina muncii;
- definirea litigiilor de muncă ale sportivilor;
- identificarea elementelor particulare ale litigiilor de muncă, ale sportivilor;
- justificarea compatibilității și coexistenței celor două sisteme de soluționare a litigiilor, cel statal și cel sportiv;
- formularea concluziilor, de ordin teoretic și practic, acestea rezultând în mod logic din cercetările efectuate.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea obiectivelor enunțate, în procesul de elaborare a prezentei lucrări, a fost selectat materialul doctrinar și cel normativ, au fost, de asemenea, sintetizate concepțiile cu privire la modul de soluționare a litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive.

În elaborarea prezentei lucrări au fost aplicate următoarele metode analitice:

- Metoda analizei istorice, folosită pentru cercetarea originii și evoluției modului de soluționare a litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive.
- Metoda analizei logice (deductivă, inductivă), utilizată constant pe parcursul lucrării, îndeosebi la efectuarea sintezei opiniilor diferitor autori, cu privire la modul de soluționare a litigiilor de muncă specifice sportivilor, dar și la clasificarea litigiilor de muncă ale acestora.
- Metoda analizei comparative, utilizată pentru compararea modului de redactare a actelor normative și a doctrinei, specifică temei de cercetare.
- Metoda analizei sistemice, necesară pentru cercetarea și analiza normelor juridice naționale, dar și ale altor state, instituții competente, norme materiale și procedurale.
- Metodele prospective, cu ajutorul cărora am analizat tendințele la nivel european, mondial, cu privire la modul de soluționare a litigiilor de muncă, specifice sectorului sportiv și modul de reflectare în legislația statelor.

Baza teoretico-științifică a prezentei cercetări a fost determinată de evoluția doctrinei și practicii internaționale, cu o contribuție însemnată a doctrinei din țări cu sisteme avansate, de exemplu: Franța, Belgia, Italia, Rusia etc.

Cercetarea se bazează pe lucrări de valoare ale savanților juriști, care au studiat expres aspectele cu privire la litigiile ce decurg din contractele de muncă ale sportivilor și soluționarea lor juridică, bazele teoretice ale acestei categorii de litigii, aplicabilitatea practică a acestora, dar și standardele europene în acest domeniu.

Ca bază normativ-legislativă, metodologică și empirică, au fost analizate dispozițiile legale interne ce conțin norme cu privire la aspectele supuse cercetării: Constituția Republicii Moldova; Codul muncii al Republicii Moldova; Codul civil al Republicii Moldova; Legea nr. 330/1999 cu privire la cultura fizică și sport; Legea nr. 185/2012 cu privire la combaterea dopajului în sport; Legea nr. 23/2008 cu privire la arbitraj etc., dar și norme ce aparțin altor sisteme de drept.

Noutatea și originalitatea științifică. constă în faptul că prezentul studiu reprezintă una din primele lucrări autohtone, care realizează o cercetare complexă a aspectelor legale ce reglementează contractul de muncă sportiv și modul de soluționare a litigiilor de muncă ale sportivilor, prin prisma unei analize juridico-comparate a legislației europene și a celei naționale, a practicii, precum și a doctrinelor în domeniu.

Prin prezentul studiu, nu se realizează doar un exercițiu teoretic, se urmărește realizarea unei corelații între dispozițiile legale și practică, dar și o concordanță între diferitele norme adoptate la nivel național.

Elementele de noutate științifică sunt materializate în următoarele:

- au fost elucidate aspecte ale noțiunii de contract de muncă sportiv;
- au fost identificate elementele specifice ale contractului de muncă sportiv prin raportare la contractul de muncă general și la convențiile civile de prestări servicii;
- a fost analizată clauza sportivă, element component al contractelor de muncă ale sportivilor, prin raportare la clauza compromisorie, dar și justificarea acestora, în cadrul contractelor de muncă;
- a fost analizat conceptul de disciplină sportivă prin raportarea acesteia la disciplina contractuală și disciplina muncii;
- au fost identificate litigiile de muncă ale sportivilor;
- au fost evidențiate elementele care justifică specificul litigiilor de muncă, ce decurg din contractele de muncă încheiate de sportivii profesioniști;
- au fost analizate modurile de soluționare a litigiilor de muncă aparținătoare angajaților sportivi, realizând și o grupare a acestora în sisteme unitare și mixte;
- au fost studiate elementele care stabilesc competența instanțelor și nivelul de protecție al angajatului - sportiv profesionist.

Toate aspectele care au făcut obiectul cercetării, în prezenta lucrare, s-au impus datorită dezvoltării sectorului sportiv și transformării acestuia, dintr-un

domeniu al voluntariatului și amatorismului, într-un domeniu economic al profesionismului, dar și datorită lacunelor existente în legislație și lipsei de dezbateră a subiectului, în literatura de specialitate.

Au fost formulate propuneri *de lege ferenda* pentru realizarea unei legislații moderne în materie, lipsită de echivoc, care să confere un sistem unitar de protecție tuturor angajaților și proceduri identice de soluționare a litigiilor de muncă indiferent de felul muncii prestate.

Problema științifică soluționată rezidă în abordarea conceptuală a contractului de muncă sportiv și a litigiilor de muncă ale sportivilor prin: identificarea elementelor de bază și a trăsăturilor caracteristice ale contractului de muncă sportiv, concretizarea și conceptualizarea noțiunilor de disciplină sportivă și disciplină a muncii, identificarea litigiilor ce pot să apară în legătură cu contractul de muncă sportiv și crearea unei viziuni de ansamblu cu privire la contractele de muncă ale sportivilor profesioniști și la modul de soluționare a litigiilor ce aparțin domeniului.

Importanța teoretică a lucrării. Rezultatele cercetărilor au o importanță deosebită, din punct de vedere metodologic, pentru cercetarea și dezvoltarea conceptului de contract de muncă sportiv și litigii de muncă aparținătoare sectorului sportiv, atât din punct de vedere teoretic cât și practic.

Valoarea aplicativă a lucrării. Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în concluziile și propunerile formulate de către autor, care pot fi utilizate:

- în procesul de legiferare, aceasta vizând în mod direct adoptarea și adaptarea legislației în domeniu;
- în activitatea practică de soluționare a litigiilor de muncă, în viitor se preconizează stabilirea unor practici unitare pe întreg teritoriul Republicii Moldova cu privire la toate tipurile de contracte de muncă, indiferent de felul muncii prestate;
- în activitatea științifică toate conceptele utilizate pot face obiectul unor cercetări ulterioare pentru o mai bună înțelegere a acestui tip de contract.

De asemenea, valoarea aplicativă a lucrării este reprezentată de elemente integrate în cuprinsul lucrării, compartimentul „Anexe”, și care au ca scop familiarizarea cu termeni aparținători domeniului sportiv, „Glosar”, precum și adaptarea legislației ce conține norme cu privire la munca sportivilor, potrivit propunerilor *de lege ferenda* înaintate Parlamentului Republicii Moldova.

Punerea în aplicare a rezultatelor cercetărilor, efectuate pe parcursul tezei, este în legătură directă cu modificarea legislației actuale potrivit propunerilor formulate.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere: analiza și elaborarea, în baza dispozițiilor legale și a abordărilor științifice a conceptului de contract de muncă sportiv; analiza și justificarea elementelor componente ale acestui tip de contract;

delimitarea noțiunii de disciplină sportivă de disciplina muncii: prezentarea conceptului de litigii de muncă ale sportivilor, identificarea litigiilor și gruparea sistemelor de soluționare a acestora; analiza modurilor de soluționare a litigiilor de muncă.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării și-au găsit reflecția în numeroase articole publicate în reviste de specialitate, în cadrul conferințelor naționale și internaționale precum și în propunerile de modificare a legislației care au fost înaintate Parlamentului Republicii Moldova

Aprobarea rezultatelor. Teza a fost elaborată în cadrul catedrei Drept Privat a Universității de Studii Europene din Moldova în ședință căreia a fost discutată, aprobată și propusă spre examinare în cadrul Seminarului Științific de profil organizat în cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei.

Publicații la temă. Materialele cercetării efectuate și-au găsit reflectarea în 11 publicații științifice, dintre care: 5 în reviste naționale de specialitate, 3 în conferințe internaționale în afara țării, 1 conferință internațională în țară, 1 conferință națională și 1 conferință cu participare internațională.

Volumul și structura lucrării. Teza (în volum total de 202 pagini) este structurată în funcție de scopul cercetării și obiectivele trasate și cuprinde: *Introducere* – în care se argumentează actualitatea și gradul de studiere a temei de cercetare, sunt formulate scopul, sarcinile și obiectivele cercetării, se face o succintă caracteristică a tezei, subliniindu-se noutatea științifică și valoarea ei aplicativă; *trei capitole* – în care sunt examinate aspectele fundamentale ale temei de cercetare, se dezvoltă detaliat scopul și obiectivele propuse în introducere; în *Concluzii generale și recomandări* sunt prezentate direcțiile de dezvoltare și promovare a legislației în materia litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive și a modului de soluționare al acestora în Republica Moldova; *Bibliografie* – cuprinde suportul doctrinar și documentar al tezei, anexe, adnotarea și lista abrevierilor.

Cuvinte cheie: muncă, sport, contracte, disciplină, litigii, arbitraj.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se argumentează actualitatea temei de cercetare și gradul de studiere a acesteia, sunt formulate scopul, sarcinile și obiectivele cercetării, se face o prezentare succintă a tezei, subliniindu-se noutatea științifică și valoarea aplicativă a acesteia.

În Capitolul 1, intitulat „**Analiza situației în domeniul soluționării litigiilor ce decurg din contractele de muncă încheiate de sportivi**”, au fost cercetate aspectele teoretice și dimensiunea istorică a modului de soluționare a litigiilor ce decurg din contractele de muncă încheiate de către sportivi, analizate de autori din diferite state

ale lumii, și s-a efectuat o analiză a actelor normative ce conțin prevederi cu privire la litigiile ce decurg din această categorie de contracte de muncă, precum și cu privire la modul de soluționare a acestora, a fost formulată problema de cercetare, a fost identificat scopul și obiectivele cercetării.

În subcapitolul 1.1. **„Analiza evoluției istorice a conceptului”**, cercetarea realizată analizează apariția sportului și evoluția acestuia precum și evoluția și adaptarea pedepselor, care erau utilizate în scopul menținerii disciplinei competiției.

Din punct de vedere cronologic primele legi, care au avut menirea de a disciplina activitatea sportivilor, au fost „legile sacre”, prin intermediul cărora judecătorii mențineau ordinea și disciplina diferitor concursuri.

Principalele sancțiuni erau amenda și expulzarea, acestea fiind modalități alternative de a-i pedepsi pe cei care trișau plătind adversarii, iar flagelarea era pedeapsa cea mai umilitoare, aplicată pentru nerespectarea regulilor tehnice ale sporturilor, fiind aplicată, de asemenea, sportivilor care nu puteau sau refuzau să plătească amenda [2, p. 21-22].

Grecia reprezintă locul unde au apărut jocurile sportive, olimpiadele și unde avem primele elemente ale unei jurisdicții, neierarhizate, în ceea ce privește sportul, aceasta având un rol important atât în dezvoltarea sportului, cât și în adaptarea sancțiunilor.

Primii judecători, arbitri în materie sportivă, despre care avem informații, sunt „hellanodikai”, în Grecia. Inițial numele lor era „agonothetai”, organizator de joc, dar ulterior a devenit „hellanodikai”, adică judecători olimpici [3].

Un alt sistem de drept important este cel al dreptului roman, deoarece prin diferitele proceduri judiciare instituite, cum ar fi „litis contestatio” [4, p. 75], justiția privată, care a existat până în secolul IV, e. n., când a fost reprimată [5, p. 61], sau prin procedura „iudicis arbitrive postulatio” [5, p. 68-69] a prefigurat ceea ce avea ulterior să se transforme și să se adapteze într-o formă de jurisdicție destinată soluționării litigiilor ce apar între sportivii profesioniști și entitățile sportive, ca urmare a încheierii unor contracte sinalagmatice, fiind denumită „justiția casei” [5, p. 179].

În prezent sportul profesionist la nivel național cunoaște o creștere a numărului celor ce îl practică și se impune o individualizare a regimului juridic aplicabil în materia contractelor de muncă pe care sportivii profesioniști le încheie cu structurile sportive, și în identificarea litigiilor ce decurg din astfel de contracte, dar și în stabilirea modului de soluționare a acestora.

Diversitatea tipurilor de sport ce pot fi practicate de sportivi, ca profesioniști, crește, iar aceasta determină o adaptare a sistemului juridic, care să stabilească, prin norme clare, un echilibru în materia soluționării litigiilor de muncă ce decurg din contractele de muncă sportive.

În subcapitolul 1.2. **„Analiza doctrinei, legislației naționale, legislației altor state și a statutelor Federațiilor sportive internaționale”**, a fost analizată doctrina

cu privire la modul de soluționare a litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive, dar și prevederi ale legislației altor state și ale statutelor sportive relevante pentru tema cercetată.

În cadrul acestui compartiment am prezentat cele două mari teorii cu privire la normele ce justifică existența normelor adoptate de stat, dar și pe cele adoptate de entități private.

Prima teorie este teoria normativistă a dreptului, potrivit căreia ar trebui să existe un singur sistem de drept, o singură entitate, care emite norme și o singură categorie de organe judiciare, chemate să aplice legea [6, p. 6], are numeroși adepți printre aceștia se numără și Hans Kelsen, el fiind unul dintre cei mai importanți.

A doua teorie este teoria instituționalistă. Potrivit acestei teorii, statul nu reprezintă singura autoritate care are dreptul de a emite norme de drept. Conform acestei teorii se fundamentează ideea că ar putea exista mai multe tipuri de contracte de muncă, potrivit specificului fiecăruia, cu norme diferite de soluționare a litigiilor, ce decurg din astfel de contracte, existând și organe specializate pentru soluționarea unor eventuale litigii, după propriile reguli prestabilite. În acest caz, soluționarea litigiilor, ce decurg din contractele de muncă ale sportivilor, de către organele arbitrale ale sistemului sportiv, este posibilă, permisă. Unul dintre adepții acestei teorii este Santi Romano, autorul lucrării „L'ordinamento giuridico” [7].

Un alt element important în domeniu, relevat de doctrină, este reprezentat de caracterul mixt, privat și public al normelor, care reglementează relațiile din domeniu, caracter care demonstrează specificitatea sistemului sportiv, pluralitatea ordinelor în cadrul sistemului juridic, fiind bine stabilite [8, p. 29-30].

Francesco Goisis, în lucrarea „La giustizia sportiva tra funzione amministrativa ed arbitrato”, recunoaște caracterul monopolist al federațiilor în ceea ce privește atribuțiile jurisdicționale ale acestora, datorită clauzelor arbitrale conținute în contracte și nu datorită voinței libere exprimate de către sportivi [9, p. 4].

Cu privire la soluționarea litigiilor de muncă, ce rezultă din contractele încheiate de către sportivi, nu este nicio diferență în sensul că, prin statutele sportive și dispozițiile contractuale, se includ clauze compromisorii, care stabilesc anticipat și exclusiv competența organelor arbitrale interne ale federației sportive cu privire la orice litigiu. Se creează, astfel, un sistem în care litigiile aparținătoare dreptului muncii sunt pe poziție de egalitate cu cele de drept comercial, cu cele de disciplină sportivă etc., ceea ce încalcă dispozițiile legale interne, atâta timp cât litigiile ce rezultă din contracte de muncă sunt de competența instanțelor de drept comun.

A fost analizată legislația națională, dar și cea a altor state cu privire la modul în care este stabilit regimul juridic aplicabil litigiilor de muncă ale sportivilor, au fost analizate și dispozițiile care nu au un caracter normativ direct, dar care au meritul de a fi influențat legislația adoptată în materie.

Dintre dispozițiile adoptate la nivel european, fără caracter normativ, enunțăm cele două declarații, Declarația cu privire la sport din 1997 și cea din 2000, de asemenea, avem două „Cărți albe ale sportului”, prima din 2007, iar a doua din 2011, dar acestea au un rol de recomandare.

Alte aspecte importante, care au fost supuse analizei, sunt reprezentate de regulamentele internaționale ale federațiilor sportive, dar și de jurisprudența în materie adoptată la nivel european.

Prin analiza efectuată a fost evidențiat faptul că nu există un cadru legislativ favorabil, care să consfințească principiile și normele ce trebuie respectate, în materie, și care să se contureze potrivit principiilor constituționale.

Subcapitolul 1.3. **„Formularea problemei de cercetare, identificarea scopului și tratarea obiectivelor de cercetare”**, este destinat expunerii exprese a problemei de cercetare, a scopului și a obiectivelor cercetate în teza de doctor.

Subcapitolul 1.4. este destinat **concluziilor** formulate în urma cercetării efectuate în acest capitol.

În Capitolul 2, intitulat **„Conceptul contractului de muncă sportiv, instituție aparținătoare dreptului muncii”**, a fost analizată legislația internă ce conține prevederi exprese cu privire la contractul de muncă sportiv, au fost identificate elementele de bază ale acestui tip de contract, a fost analizată clauza compromisorie, element component al contractelor de muncă sportive, de asemenea, au fost analizate noțiunile de disciplină sportivă și disciplină a muncii.

Subcapitolul 2.1. **„Conceptul de contract de muncă sportiv”**, este dedicat analizei noțiunii, dar și elementelor de bază ale acestui tip de contract de muncă.

Pornind de la conținutul dispozițiilor legale interne, am analizat contractul de muncă sportiv ca pe un contract complex, diferit de contractul de muncă general, dar și de convenția de prestări servicii, care este utilizată frecvent în practică [10, p. 18-23].

Pentru justificarea caracterului complex al contractului am analizat teoriile, exprimate în literatura de specialitate, cu privire la raporturile ce se stabilesc între sportiv și clubul/societatea sportivă.

Potrivit primei teorii, sportivul încheie un contract de muncă obișnuit, subordonat, bilateral, cu prestații și obligații reciproce, așa cum au fost stipulate între părți [11, p. 68].

Potrivit celei de-a doua teorii, exprimate în literatura de specialitate, raportul de muncă ce se stabilește între sportivul profesionist și clubul/asociația sportivă nu reprezintă un adevărat contract din cauza nivelului scăzut de autonomie și faptului că este reglementat de contractul colectiv [12, p.10].

A treia teorie, a lui F. Bianchi D’Urso, consideră că raportul de muncă ce se stabilește între sportiv și societățile sportive nu poate fi de natură subordonată, deoarece elementele pe care doctrina le consideră importante pentru un raport

subordonat nu se regăsesc în contractul de activitate sportivă sau sunt inexistente [13, p. 10-11].

Din punctul nostru de vedere, contractul de muncă, încheiat între sportivul profesionist și asociația/clubul sportiv, este un contract de muncă în cadrul căruia se realizează un raport de subordonare atipic, specific, aspect relevat și de legislația internă. Dispoziții cu privire la acest tip de contract de muncă se regăsesc în normele Codului muncii al Republicii Moldova, ce conțin prevederi speciale, cu privire la anumite categorii de salariați, cuprinse în art. 325, dar și în Legea nr. 330/1999, cu privire la cultura fizică și sport.

Prin intermediul analizei comparative a celor două tipuri de contracte de muncă, cel general și cel sportiv, au fost evidențiate elementele comune, dar și cele de diferență, care justifică existența concomitentă a acestor tipuri de contracte. În ceea ce privește contractul de muncă, este o modalitate prin care se stabilesc raporturi de subordonare între angajator și angajat, iar, potrivit art. 45, din Codul muncii, al Republicii Moldova, „este înțelegerea dintre salariat și angajator prin care salariatul se obligă să presteze o muncă într-o anumită specialitate, calificare și funcție, să respecte regulamentul intern al unității, iar angajatorul se obligă să-i asigure condițiile de muncă [...]”. Sportivul profesionist are încheiat un contract de muncă, potrivit dispozițiilor art. 325, din Codul muncii, al Republicii Moldova, coroborate cu dispozițiile art. 17, din Legea nr. 330/1999 cu privire la cultura fizică și sport.

Diferențele dintre cele două categorii de contracte sunt notabile și constau în originea normelor, subiectele contractelor, durata pentru care se încheie contractul, obiectul obligației, modul de încheiere, tipurile de sancțiuni disciplinare, modul de soluționare a litigiilor.

De asemenea, o analiză comparativă a fost efectuată între contractul de muncă sportiv și contractul de prestări servicii, contract civil, unde au fost prezentate elementele de diferență dintre un sportiv care prestează activitate în baza unui contract civil, convenție de prestări servicii, și contractul de muncă, subliniind elementele importante definitorii care delimitează cele două noțiuni juridice [14, p. 130-140].

Continuitatea raporturilor dintre sportiv și angajator în cadrul contractului de muncă și lipsa acestei continuități, în materia contractelor civile de prestări servicii, având consecințe directe asupra obligațiilor fiecărei părți, aceasta subliniind faptul că doar contractul de muncă exprimă clar natura relațiilor ce se stabilesc între părți.

Subcapitolul 2.2. **„Particularități ale clauzei compromisorii ca element component al contractelor de muncă ale sportivilor”**, este destinat analizei critice a clauzei compromisorii raportată la contractul de muncă sportiv.

Clauza compromisorie nu este un element component al contractelor de muncă, generale, comune, dar în cadrul sistemului sportiv a fost adoptată și adaptată, aceasta

reprezentând elementul principal, declanșator, al arbitrajului, existența acesteia fiind anterioară apariției litigiului.

Referitor la această clauză în cadrul contractelor de muncă, sistemele de drept ale altor state au puncte de vedere diferite, dar în Republica Moldova nu avem dispoziții exprese care să interzică clauza compromisorie, cu toate acestea, legislația actuală stabilește competența instanței de judecată în materia litigiilor de muncă.

Exclusivitatea competenței instanței nu poate fi negată de convenții particulare sau prin încheierea unor contracte de muncă deghizate.

Clauzele compromisorii, introduse în contractele de muncă sportive, au în general o formulare cu acoperire largă, „litigiile de orice natură în legătură cu prezentul contract”, prin aceasta asigurându-și un monopol, asupra tuturor raporturilor ce se creează în acest domeniu și care exced domeniului sportiv.

Considerăm că introducerea în contractele de muncă sportive a clauzei compromisorii este o încălcare a ordinii publice și ar trebui interzisă, iar dacă este inclusă, să nu i se recunoască niciun efect.

Eficiența clauzei compromisorii, introdusă în contractele de muncă încheiate de către sportivi și cluburi sportive, va trebui să fie una limitată doar la litigiile comerciale și la cele civile, fără a avea influență asupra celor de muncă și a celor sportive, pentru litigiile de muncă nefiind valabilă, deoarece se încalcă ordinea publică, iar pentru cele de natură sportivă intră în domeniul exclusiv de competență al sistemului sportiv. Astfel potrivit autonomiei acordate prin lege am fi în prezența unui „pleonasm juridic”.

Subcapitolul 2.3. **„Componenta disciplinară a raporturilor create între sportivul profesionist și clubul/societatea sportivă”**, este destinat analizei noțiunii de disciplină, care include atât disciplina muncii, cât și sportivă, dar și pe cea contractuală.

Au fost analizate tipurile de sancțiuni disciplinare specifice, condițiile răspunderii disciplinare și posibilitatea cumulului sancțiunilor disciplinare.

Cercetarea efectuată ne-a permis să facem diferența dintre cele trei noțiuni, a căror nerespectare are consecințe diferite, determină o competență diferită, a organelor ce pot fi învestite cu soluționarea, de asemenea, subiectele fiind diferite, precum și sancțiunile aplicabile [15, p. 62-74]. Amestecul celor trei noțiuni de disciplină creează o confuzie care dăunează dreptului. Aspectele importante cu privire la disciplină, ca noțiune, sunt legate de modul în care cele trei laturi, diferite, ale disciplinei se pot substitui sau se pot cumula, determinând o competență unică în materie de soluționare a litigiilor.

Subcapitolul 2.4. este rezervat **concluziilor** formulate la acest capitol.

În Capitolul 3, intitulat **„Prezentare comparativă a naturii juridice a litigiilor de muncă ale sportivilor și a modului de soluționare a acestora”**, a fost analizată

noțiunea de litigiu de muncă - litigiu sportiv, au fost prezentate elementele specifice ale litigiilor de muncă ale sportivilor, au fost prezentate instanțele competente, procedurile, modalitățile alternative de soluționare a litigiilor și instanțele cu competență extinsă, a fost prezentată „Lex sportiva” și au fost formulate concluzii.

În subcapitolul 3.1. **„Noțiunea litigiu de muncă - litigiu sportiv”**, a fost analizată noțiunea de litigiu de muncă - litigiu sportiv, au fost analizate sistemele de soluționare a litigiilor de muncă.

A fost realizat un studiu comparativ între legislațiile mai multor state și am efectuat o grupare a sistemelor de soluționare a litigiilor de muncă ale sportivilor în sisteme mixte și sisteme unitare [16, p. 52-56].

În subcapitolul 3.2. **„Specificitatea litigiilor de muncă ale sportivilor”**, au fost cercetate elementele specifice contractelor de muncă sportive ce determină și specificitatea litigiilor.

Elementele supuse analizei sunt: durata contractului, felul muncii, transferul sportivilor, concedierea, dreptul la propria imagine, munca prin cumul, dreptul la grevă, plafonarea salariilor etc.

Au fost prezentate elementele aparținătoare dreptului muncii, care au fost adaptate, de către sistemul sportiv, pentru a justifica arbitrajul total și necondiționat al tuturor raporturilor ce se creează între sportiv și entitatea sportivă, profitând și de ambiguitatea dispozițiilor legislative care nu stabilesc în mod expres limitele autonomiei sportive, și nu delimitează munca sportivului de sport, lăsând loc „particularităților prevăzute de legislația în vigoare” [17, art.325].

Am realizat o analiză amplă a normelor interne în care se regăsesc dispoziții cu privire la aspectele cercetate, am constatat lipsuri ale legislației existente, trimiteri incomplete sau inadvertențe legislative.

Subcapitolul 3.3. **„Soluționarea litigiilor de muncă ale sportivilor”**, este destinat analizei comparative a procedurilor ce se desfășoară pentru soluționarea litigiilor de muncă, dar și pentru compararea efectelor hotărârilor pronunțate.

Au fost examinate elementele ce privesc originea normelor, părți, oficialitatea procesului ce se desfășoară în fața instanței și lipsa de oficialitate a procedurii în fața organului arbitral, modul de redactare a cererii, dactilografiată sau olografă, plata sau neplata unor taxe, reprezentarea părților, pronunțarea hotărârii, efectele produse, punerea în executare, recunoașterea hotărârii la nivel internațional etc. [18, p. 43-48].

Au fost prezentate modalități alternative de soluționare a litigiilor, modalități care în literatura de specialitate sunt criticate [19, p. 35-36].

Cercetările efectuate au scos în evidență importanța delimitării competențelor instanțelor de judecată de cele ale organelor arbitrale în materia litigiilor de muncă ale sportivilor, aceasta având un rol benefic în protecția unitară a angajaților și în respectarea principiului legalității activităților de soluționare a litigiilor.

În subcapitolul 3.4. „**Instanțe cu competență teritorială extinsă în materia litigiilor de muncă ale sportivilor. Lex sportiva**”, au fost prezentate instanțe cu competență extinsă în materia litigiilor de muncă.

Tribunalul Arbitral Sportiv (TAS) [20] reprezintă una dintre instanțele cu competență la nivel mondial, dar cercetările efectuate ne permit să fim critici cu privire la denumirea instanței, care ar trebui să arbitreze doar litigiile sportive sau ar trebui să completeze denumirea acestei instanțe în *Tribunalul Arbitral Sportiv Comercial*.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) reprezintă instanțe cu competență excepțională în materia litigiilor de muncă, făcând obiectul analizei datorită cauzelor care au adus modificări importante în domeniul sportului profesionist. Aici amintim cauza Bosman ce a făcut obiectul judecății în cadrul CJUE, iar cu privire la CEDO este important de a sublinia modul în care se garantează un proces echitabil atâta timp cât clauzele compromisorii sunt incluse „ab initio”, în contractele de muncă.

Cu privire la „Lex Sportiva”, am analizat modul în care se conturează un sistem unitar, de norme sportive, ce au aplicabilitate și sunt recunoscute la nivel mondial.

Conceptul, de „lex sportiva”, a apărut ca o necesitate practică de uniformizare a normelor în materie sportivă și este într-o continuă dezvoltare, el fiind alcătuit din decizii ale TAS/CAS, în materie disciplinară sportivă, fără a avea legătură cu munca sportivului [21, p. 177].

Un element important de subliniat, în materie, este reprezentat de modul în care își produc efectele hotărârile adoptate de organele sportive și care sunt recunoscute de plin drept, pe teritoriul tuturor statelor lumii, fără a fi supuse vreunei proceduri de *exequatur*.

Într-un asemenea context considerăm, că ar fi impetuos necesară impunerea unui sistem unic, de stabilire a raporturilor de muncă, la nivel european, care să se refere la sportivul profesionist, fie print-un contract de muncă fie print- o convenție civilă.

Subcapitolul 3.5. este rezervat **concluziilor** formulate la acest capitol.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Pornind de la scopul cercetărilor noastre care a constat în efectuarea unei analize detaliate a cadrului legislativ național cu privire la contractele de muncă sportive dar și aprofundarea cunoașterii litigiilor de muncă ale sportivilor, ca litigii aparținătoare dreptului muncii, dar cu un caracter specific, formulăm următoarele concluzii:

1. Conceptul de contract de muncă sportiv nu a făcut obiectul de cercetare al literaturii de specialitate autohtone. În alte state literatura de specialitate este destul de vastă în tratarea acestui subiect, dar contractul nu este unul care să aparțină exclusiv dreptului muncii, cum ar fi de exemplu Franța, el poate face obiectul dreptului civil sau comercial, de exemplu Slovacia, sau poate fi un contract de muncă în care se poate introduce ulterior o clauză compromisorie, de exemplu Belgia, aspectele au fost relevate în „Noțiunea de contract sportiv-contract de muncă, desprinsă din analiza dispozițiilor legale interne”. În: *Legea și Viața*, nr. 5, 2015, p. 18-24.

2. Lipsa de abordare a acestui subiect de către literatura de specialitate se reflectă și în legislația ce conține prevederi în domeniu, neavând precizate elemente cu privire la, vârsta la care sportivul profesionist poate încheia un contract de muncă, durata minimă și maximă a acestui tip de contract, caracterul determinat sau nedeterminat al contractului, clauze ce pot fi incluse în acest contract etc.

Toate aceste elemente, care nu sunt reglementate și care ar trebui să facă referire expresă la contractul de muncă sportiv, în caz de nerespectare reprezintă litigii specifice deoarece ele sunt diferite sau cel puțin ar trebui să fie diferite de cele prevăzute pentru contractele de muncă generale.

Justificarea opiniei:

- cu privire la vârstă considerăm că vârsta de 18 ani este cea la care sportivul poate să conștientizeze riscurile sportului practicat iar organismul poate face față efortului la care este supus, de asemenea, trebuie avut în vedere și faptul că sportivii se încadrează în anumite grupe, juniori, seniori, etc în funcție de vârstă;

- cu privire la durata contractului de muncă putem afirma faptul că nu pot fi încheiate contracte de muncă pe perioadă nedeterminată, deoarece sportivul nu poate să practice sportul o perioadă de 30-35 de ani, și să obțină aceeași performanță la vârste diferite, de exemplu un sportiv de 25 de ani și unul de 55 ani în cadrul aceluiași sport, capacitatea de efort și rezistența organismului se reduce;

- cu privire la clauze suntem de părere că în cadrul acestui tip de contract de muncă nu se poate introduce în nici o circumstanță clauza compromisorie deoarece în domeniul muncii competența de soluționare a litigiilor de muncă aparține instanței, iar în domeniul sportiv organismele arbitrale au competență exclusivă atribuită prin lege;

- cu privire la alte clauze, de asemenea, considerăm că este necesară stabilirea clauzelor specifice ce pot fi incluse în contractul de muncă sportiv pentru a avea o referință legală în momentul apariției litigiului.

3. Analiza noțiunii de disciplină a evidențiat un raport complex între disciplina muncii și disciplina sportivă, prima fiind specifică titularilor de contracte de muncă respectiv sportivilor profesioniști, iar cea de-a doua fiind comună atât sportivilor profesioniști cât și celor amatori.

Trebuie subliniat faptul că, chiar dacă, între cele două noțiuni sunt diferențe semnificative, cu toate acestea, disciplina muncii nu se evidențiază atunci când ne

referim la sportivul profesionist ceea ce ne duce la concluzia că va trebui să se stabilească cu exactitate limita autonomiei sportului în cadrul căruia se pot soluționa doar actele de indisciplină sportivă comune sportivilor amatori și profesioniști, aspectele sunt relevate în „Reflecții juridice privind conținutul noțiunilor de disciplina muncii, disciplina sportivă și disciplina contractuală”, publicat în revista „Administrarea Publică”, nr. 3/2016, p. 62-74.

4. O altă consecință a lipsei de reglementare a acestui tip de contract este reprezentată de modul defectuos de soluționare a litigiilor de muncă ale sportivilor. Chiar dacă, din punct teoretic, dispozițiile legale stabilesc faptul că „sportivul profesionist obține venituri în baza contractului de muncă”, soluționarea litigiilor de muncă ale sportivilor se realizează de către organismele arbitrale sportive, aspectele sunt relevate în „Clasificarea sistemelor de soluționare a litigiilor ce decurg din contracte de muncă sportive”. În: *Legea și Viața*, nr. 6, 2016, p. 52-56.

Această modalitate de soluționare este una impusă și de modul de clasificare a litigiilor ce pot apărea în raporturile dintre sportivul profesionist și clubul/societatea sportivă, acestea fiind potrivit literaturii de specialitate, litigii tehnice, litigii disciplinare, litigii economice și litigii administrative. Putem afirma cu certitudine faptul că modurile în care sunt clasificate litigiile aparținătoare domeniului sportiv, în cadrul literaturii de specialitate, nu mai sunt actuale datorită evoluției sistemului sportiv și transformărilor intervenite care l-au transformat dintr-un domeniu al voluntariatului într-un domeniu al profesionismului. Din punctul nostru de vedere litigiile tehnice și cele disciplinare ar putea fi reunite în litigii sportive, iar clasificarea litigiilor să cuprindă; litigii sportive, litigii economice, litigii administrative și litigii de muncă.

5. Încercarea de a impune pe teritoriul Republicii Moldova soluționarea prin arbitraj a litigiilor de muncă ale sportivilor este în contradicție flagrantă cu dispozițiile legale, .

Impunerea încheierii unor convenții civile de prestări servicii, între sportivul profesionist și clubul/societatea sportivă este, de asemenea, ilegală. Impunerea unei asemenea modalități de stabilire a raporturilor contractuale de muncă nu poate fi realizată nici prin lege, datorită faptului că sportivul profesionist, spre deosebire de sportivul amator, se subordonează angajatorului său fiind obligat să respecte programul de antrenament dar și programul competițional, acest raport fiind un raport continuu, raport de muncă.

Încheierea unei convenții civile între sportivul profesionist și clubul/societatea sportivă nu dă naștere la raporturi continue și nu obligă sportivul profesionist să respecte programul de antrenament.

În baza rezultatelor studiului întreprins formulăm următoarele recomandări:

1. Propunem modificarea Legii nr. 330/ 1999, cu privire la cultura fizică și sport, prin introducerea vârstei minime de la care se pot încheia contracte de muncă în calitate de sportiv profesionist și aceasta să fie de 18 ani.

Textul actual al art. 17, al. 2, al Legii 330, cu privire la cultura fizică și sport, „Sportivii profesioniști sunt persoane care practică sportul ca profesie și obțin venituri pe baza contractului de muncă încheiat cu asociația sau clubul sportiv la care sunt membri” propunem textul nou:

„Sportivii profesioniști sunt persoane care au împlinit 18 ani, practică sportul ca profesie și obțin venituri pe baza contractului de muncă încheiat cu asociația sau clubul sportiv la care sunt membri.”

Impunerea unei vârste minime diferite de cea prevăzută de C.muncii al Republicii Moldova, este justificată de faptul că în domeniul sportiv există anumite riscuri pe care sportivul angajat trebuie să și le asume și să le conștientizeze. Intensitatea activităților sportive și forța pe care o au persoanele care depășesc 18 ani este un alt element ce justifică stabilirea vârstei minime în contractele de muncă ale sportivilor profesioniști.

Introducerea măsurilor cu caracter protector în privința sportivilor care nu au împlinit 18 ani se impune a fi făcută prin dispozițiile Legii nr. 330/1999, deoarece prin această lege se acordă autonomie sistemului sportiv tot prin dispozițiile ei stabilindu-se și condițiile care trebuie îndeplinite pentru a fi sportiv profesionist.

2. Propunem modificarea art. 55 din C.muncii al Republicii Moldova, în care să fie introdus și contractul de muncă încheiat cu sportivii profesioniști, ca și contract pe perioadă determinată, aceasta se impune datorită specificului activității desfășurate. Propunem ca în art. 55 din C.muncii al Republicii Moldova, actuala lit. „ n”, să devină litera „ o”, iar lit. „n”, să prevadă, text propus:

„contractele de muncă încheiate cu sportivii profesioniști”, iar lit. „o” să prevadă text nou: „în alte cazuri prevăzute de legislația în vigoare”.

3. O altă modificare importantă, pe care o propunem, este introducerea art.53¹, în C.muncii al Republicii Moldova, prin care să se interzică introducerea clauzei compromisorii în contractele de muncă, iar în cazul în care a fost introdusă să fie declarată nulă.

Art. 53¹ din C.muncii al Republicii Moldova, să prevadă text propus:

„Se interzice introducerea clauzelor compromisorii în contractele de muncă, orice prevedere contrară este nulă.”

Aici avem în vedere toate categoriile de contracte de muncă, pe viitor.

4. Propunem introducerea art. 61¹ în C.muncii al Republicii Moldova, în care să se stabilească modul ce ar permite stipularea în contractele de muncă ale sportivilor profesioniști a perioadei de probă.

Astfel art. 61¹ din C. muncii al Republicii Moldova, să prevadă, text propus:

„Perioada de probă în materia contractelor de muncă sportive este de maxim 60 de zile, la încheierea primului contract de muncă în calitate de sportiv profesionist.

La încheierea următoarelor contracte de muncă în calitate de sportiv profesionist, perioada de probă va putea fi stabilită, dar nu va putea depăși 30 de zile”.

5. Un aspect important, care nu este suficient reglementat, este reprezentat de munca prin cumul, dispozițiile art. 267-274 din C.muncii al Republicii Moldova, în cadrul cărora avem dispoziții ce fac referire la munca prin cumul a sportivilor, astfel, „Particularitățile muncii prin cumul pentru unele categorii de salariați (muncitori, cadre didactice, personal medico-sanitar și farmaceutic, personal din sfera cercetare-dezvoltare, salariați din cultură, artă, sport etc.) se stabilesc de Guvern, după consultarea patronatelor și sindicatelor.”, art.268, al. 2.

Această dispoziție, a C.muncii nu a fost completată de nicio hotărâre, ceea ce face, cel puțin deocamdată, imposibilă stabilirea cu exactitate a activităților ce pot fi efectuate prin cumul de către sportivi.

Se recomandă adoptarea Hotărârii de Guvern.

6. Propunem perfecționarea sistemului de soluționare a litigiilor individuale de muncă și stabilirea unor proceduri unice la nivel național, privind litigiile ce decurg din toate contractele de muncă, indiferent de felul munci prestate.

Propunem astfel introducerea unui nou articol în C.muncii al Republicii Moldova, și anume art. 354¹, care să prevadă, text propus:

„Înainte de depunerea cererii de chemare în judecată, partea din contractul de muncă ale cărui drepturi au fost încălcate sau nesocotite, va trebui în mod obligatoriu să parcurgă o procedură de conciliere cu angajatorul său.

Această procedură prealabilă este obligatorie în materia tuturor tipurilor de contracte de muncă.”

7. Propunem realizarea unui model de contract de muncă sportiv la nivel național în care dispozițiile ce fac referire la muncă să fie separate de celelalte dispoziții cu caracter comercial și sportiv, ceea ce ar avea ca finalitate și posibilitatea promovării unei acțiuni specifice în cazul în care nu se respectă contractul de muncă.

8. Propunem crearea unui dispozitiv legal, fond de garantare a salariilor, atât pentru sportivii profesioniști angajați, cât și pentru celelalte persoane care desfășoară munca în baza contractului de muncă, menit să asigure recuperarea salariilor neplătite, în caz de faliment sau insolvabilitate.

Rezultatele obținute în cadrul prezentei cercetări își vor găsi aplicabilitate în cazul în care se vor materializa în dispoziții legale ce vor fi implementate la nivel național în scopul perfecționării legislației și înlăturării inadvertențelor existente. De asemenea, pot fi introduse în programele de studiu în cadrul facultăților de drept din Republica Moldova.

Pe viitor preconizăm continuarea cercetării și pregătirea proiectului „*Codului sportiv*” al Republicii Moldova, precum și pregătirea unui manual „*Dreptul sportiv*” ce urmează a fi introdus în programul de studiu în universitățile din Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Sica S. Sport in International Context, Italian national report. Salerno: Carta Grafiche, 2002. 117 p.
2. Tambone G. Diritto Sportivo Internazionale, Valori, Storia, Norme ed Organizzazione. Centro studi e ricerche Sport Academy, Milton Keynes: Lightning Source, 2014. 256 p.
3. Ancient juges. <http://www.olympicscomic.com/olympic-judges-in-ancient-olympics> (vizitat 14.08.2017).
4. Molcuț E., Oancea D. Drept Roman. București: Casa de datură și presă „Șansa”, 1995. 341p.
5. Buy F. ș. a. Droit du sport, 3 edition. Paris: LGDJ, Lextenso editions, 2012. 832 p.
6. Kelsen H. Il problema della Giustizia, editat de M. G. Losano. Torino: Piccola Biblioteca Einaudi, 1998. 133 p.
7. Romano S. L ordinamento giuridico. Firenze: Sansoni editore, 1946. 238 p.
8. Latty F. La Lex Sportiva, recherche sur le droit transnational. Leiden: Martinus Nijhof publisher, 2007. 849 p.
9. Goisis F. La giustizia sportiva tra funzione amministrativa ed arbitrato. Milano: Giuffrè Editore, 2007. 391 p.
10. Slabu Gh-S. Munca desfășurată în baza unui contract de muncă sau în baza unui contract de prestări servicii. În: Legea și Viața, 2015, nr. 7, p. 18-23.
11. Spadafora M.T. Diritto del lavoro sportivo. Torino: Giappichelli Editore, 2004. 214 p.
12. Scognamiglio R. Diritto del lavoro. Napoli: Jovene, 2000. 648 p.
13. Bianchi D' Urso F. Lavoro sportivo e ordinamento giuridico dello stato. Napoli: Morano, 1972. 396 p.
14. Baieș S. ș.a. Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Chișinău: Tipografia centrală, 2015. 752 p.
15. Slabu Gh-S. Reflecții juridice privind conținutul noțiunilor de disciplina muncii, disciplina sportivă și disciplina contractuală. În: Administrarea Publică, 2016, nr. 3, p. 62-74.
16. Slabu Gh-S. Clasificarea sistemelor de soluționare a litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive. În: Legea și Viața, 2016, nr. 6, p. 52-56.
17. Codul muncii al R. Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 29.07.2003, nr.159-162, cu modificările ulterioare.
18. Slabu Gh-S. Aspecte teoretice cu privire la soluționarea conflictelor de muncă ale sportivilor. În: Legea și Viața, 2016, nr. 4, p. 43-48.
19. Von Gramberg B. Managing Workplace Conflict; Alternative Dispute Resolution. Sydney: The Federation Press, 2006. 236 p.
20. Tribunal Arbitral Sportiv, Procedural Rules. <http://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html> (vizitat 01.09.2016).
21. Siekmann R. C. R., Soek J. Lex Sportiva; What its Sports Law? Hague: T.M.C Asser Press, 2012. 391 p.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Articole științifice în reviste recenzate:

1. Noțiunea de contract sportiv-contract de muncă, desprinsă din analiza dispozițiilor legale interne. În: *Legea și Viața*, nr. 5, 2015, p. 18-24.
2. Munca desfășurată în baza contractului individual de muncă sau în baza unui contract de prestări servicii. În: *Legea și Viața*, nr. 7, 2015, p. 18-23.
3. Aspecte teoretice cu privire la soluționarea conflictelor de muncă ale sportivilor. În: *Legea și Viața*, nr. 4, 2016, p. 43-48.
4. Clasificarea sistemelor de soluționare a litigiilor ce decurg din contracte de muncă sportive. În: *Legea și Viața*, nr. 6, 2016, p. 52-56.
5. Reflecții juridice privind conținutul noțiunilor de disciplina muncii, disciplina sportivă și disciplina contractuală. În: *Administrarea Publică*, nr. 3, 2016, p. 62-73.
6. Dispoziții normative naționale și internaționale cu privire la soluționarea litigiilor de muncă ale sportivilor. În: *Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan - Petriceicu Hașdeu”*, Cahul, nr. 2, 2016, p. 196-208.

Materiale ale comunicărilor științifice:

1. Litigii sportive - noțiuni introductive. În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației. Materialele conferinței științifice internaționale*, Cahul, 2015, p. 112-115.
2. Contractul de muncă al sportivilor și litigiile de muncă - litigii specifice. În: *Turismul și Dezvoltarea Societății. Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională*, USEM, Republica Moldova, Chișinău, 2015, p. 193-201.
3. Спорт и экономика. În: *Priorities of Institutional Development of National Economies Within the Framework of Euro-Integration. Materialele conferinței științifice internaționale*, Cernăuți, ediția a V-a, 2016, p. 23-25.
4. Sportmen's transfer - an institute belonging to the labour law or a creation of the sport practice. În: *Ефективність норм права. Materialele conferinței științifice internaționale*, Kiev, 2016, p. 407-410.

ADNOTARE

Slabu Gheorghe Sorin. Litigii ce decurg din contractele de muncă sportive și soluționarea lor juridică, teză de doctor în drept, Chișinău, 2018.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie 179 titluri, 5 anexe, 159 de pagini text de bază.

Publicații la tema tezei: rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: muncă, sport, contracte, disciplină, litigii, arbitraj.

Domeniul de studiu: specialitatea 553.05 – Dreptul muncii și protecției sociale.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul prezentului studiu constă în efectuarea unei cercetări complexe a temei litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive și a modului de soluționare a acestora prin prisma analizei regulilor de drept ce guvernează această materie, acordând o importanță deosebită legislației, doctrinei și practicii din domeniu, precum și prin formularea unor propuneri ce au drept scop îmbunătățirea legislației și conformarea practicii, ce reglementează modul de soluționare a acestei categorii de litigii. Obiectivele principale ale prezentei lucrări sunt următoarele: analiza elementelor componente ale contractului de muncă sportiv, stabilirea corelației dintre cele două tipuri de contracte de muncă, cel general și cel sportiv, analiza clauzei compromisorii, element component al contractului de muncă sportiv, delimitarea disciplinei muncii de disciplina sportivă, definirea noțiunii de litigiu de muncă ce decurge din contractele de muncă sportive, prezentarea specificității acestora, analiza sistemelor de soluționare a litigiilor și gruparea acestora, competența instanțelor naționale și europene în materie precum și formularea propunerilor *de lege ferenda*, în vederea adaptării și perfecționării legislației în domeniul vizat.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în faptul că reprezintă una dintre primele încercări de analiză complexă a instituției litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive și a modului de soluționare a acestora pe plan național. Cercetarea își învederează caracterul novator inclusiv datorită faptului că a fost realizată o analiză comparativă a reglementărilor în materie, ceea ce a făcut posibilă evidențierea curenților sistemului legislativ, dar și a contradicțiilor existente între diferite dispoziții legale și regulamentare pe plan național, creând oportunitatea realizării unei legislații eficiente în domeniu.

Problematika științifică soluționată rezidă în abordarea conceptuală a contractului de muncă sportiv și a litigiilor de muncă ale sportivilor prin: identificarea elementelor de bază și a trăsăturilor caracteristice ale contractului de muncă sportiv, concretizarea și conceptualizarea noțiunilor de disciplină sportivă și disciplină a muncii, identificarea litigiilor ce pot să apară în legătură cu contractul de muncă sportiv și crearea unei viziuni de ansamblu cu privire la contractele de muncă ale sportivilor profesioniști și a modului de soluționare a litigiilor aparținătoare domeniului.

Semnificația teoretică a lucrării constă în cercetarea complexă, multilaterală și interdisciplinară a aspectelor privind categoriile de litigii specifice ce decurg din contractele de muncă sportive cu evidențierea interferențelor cu litigiile ce decurg din contractele de muncă generale. Importanța teoretică constă în fundamentarea științifică a conceptului de litigii ce decurg din contractele de muncă sportive, în identificarea elementelor ce ajută la delimitarea muncii de sport, cu consecințe diferite în ce privește organele competente să soluționeze litigiile ce apar și sancțiunile specifice, în sistematizarea soluțiilor oferite de doctrină, lucru care până în prezent nu a fost realizat în știința autohtonă.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în interpretarea clară și fără echivoc a normelor legale în materia litigiilor ce decurg din contractele de muncă sportive, ceea ce va contribui la interpretarea și aplicarea corectă a legislației atât de către părțile contractului de muncă sportiv, cât și de către instanțele judecătorești sau organele arbitrale ale federațiilor sportive care sunt investite cu soluționarea unor astfel de cauze. Considerăm, de asemenea, că propunerile *de lege ferenda* formulate în urma cercetărilor efectuate pot fi folosite în proiectele de modificare a legislației în domeniul dreptului muncii, ba chiar în cele de introducere a unei noi discipline - dreptul sportiv.

Implementarea rezultatelor, având în vedere caracterul complex al lucrării și propunerile practice, poate fi folosită atât în perfecționarea legislației, în instituțiile de învățământ dar și de către practicieni, deoarece oferă o nouă viziune asupra legislației și practicii în domeniul dat.

АННОТАЦИЯ

Слабу Георгий - Сорин. Споры, возникающие из спортивных трудовых договоров, и их разрешение в судебном порядке, докторская диссертация в области права, Кишинэу, 2018.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография 179 источников, 5 приложений, 159 страниц основного текста.

Публикации по теме диссертации: полученные результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: работа, спорт, контракты, дисциплина, судебные разбирательства, арбитраж.

Область исследования: специальность 553.05 - Трудовое право и социальная защита.

Цель и задачи работы. Целью настоящего исследования является проведение комплексного исследования темы споров, возникающих из спортивных трудовых договоров, и порядка их разрешения сквозь призму анализа правовых норм, регулирующих данный вопрос, придав особое значение законодательству и доктрине данной области, а также путем формулировки предложений, направленных на совершенствование законодательства, и практики, регулирующей порядок разрешения данной категории споров. Основными задачами данной работы являются: определение понятия трудового спора, возникающего из спортивных трудовых договоров, представление их специфики, анализ систем разрешения споров и их группировка, анализ законоположений в данной области, изучение общих элементов, а также различий между традиционным и спортивным договором, компетентность европейских инстанций в данной области и формулировка предложений с точки зрения действующего закона с целью адаптации и совершенствования законодательства в данной области.

Научная новизна и оригинальность работы в том, что она является одной из первых попыток комплексного анализа института споров, возникающих из спортивных трудовых договоров, и порядка их разрешения на национальном уровне. Исследование проявляет свою новизну также в том, что был проведен сравнительный анализ регламентов в данной области, что сделало возможным выделить недостатки национальной системы, а также существующие противоречия между правовыми и нормативными положениями на национальном уровне, создавая возможность реализации эффективного законодательства в данной области.

Решенная научная проблема состоит в концептуальном подходе к трудовому договору со спортсменом и трудовым спорам спортсменов посредством идентификации основных элементов и свойств, характерных для трудового договора со спортсменом, конкретизации и концептуализации понятий спортивной и трудовой дисциплины, идентификации споров, которые могут возникать в связи с трудовым договором спортсмена, и создания совокупного видения трудовых договоров профессиональных спортсменов и способа разрешения соответствующих споров.

Теоретическая значимость работы заключается в проведении комплексного, многостороннего и междисциплинарного исследования аспектов, относящихся к конкретным категориям споров, возникающих из спортивных трудовых договоров, с выявлением точек соприкосновения со спорами, вытекающими из традиционных трудовых договоров. Теоретическая значимость заключается в научном обосновании понятия споров, возникающих из спортивных трудовых договоров, выявлении элементов, способствующих разграничению труда от спорта, с различными последствиями относительно органов, компетентных разрешать возникающие споры, и применяемых санкций, систематизации предложенных доктриной решений, работа, которая до сих пор не была выполнена никем в отечественной науке.

Прикладная значимость работы заключается в ясной и недвусмысленной интерпретации правовых норм в области споров, возникающих из спортивных трудовых договоров, что будет способствовать правильному толкованию и применению законодательства, как сторонами спортивного трудового договора, так и судебными инстанциями или органами спортивных федераций, наделенными полномочиями разрешения подобных споров. Также считаем, что сформулированные предложения, в результате проведенных исследований, могут использоваться в проектах по внесению изменений в законодательство в области трудового права и, почему бы и нет, для введения нового предмета – спортивное право.

Внедрение результатов, с учетом комплексного характера работы и практических предложений, может быть использовано как в усовершенствовании законодательства, в образовательных учреждениях, а также специалистами, поскольку предлагает новое видение законодательства и практики в данной области.

ANNOTATION

Slabu Gheorghe Sorin. Disputes Arising out of Athlete's Employment Agreements and Their Legal Settlement, PhD Thesis in Law, Chişinău, 2018.

Thesis structure: an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography of 179 titles, 5 annexes, 159 pages of basic text.

Publications on the thesis topic: the obtained results have been published in 11 scientific works.

Key words: work, sports, contracts, discipline, litigation, arbitration.

Filed of studies: special field 553.05 – Labor Law and social protection.

Thesis aim and objectives. The aim of this study is to perform a complex research of disputes arising out of athlete's employment agreements and procedure of their settlement by analyzing the legal rules regulating this matter, paying special attention to legislation and doctrine in this field, and by formulating some proposals aimed at improving the legislation and practices regulating the procedure of settlement of this type of disputes. The main objectives of this work are definition of the notion of employment dispute arising out of athlete's employment agreements, presentation of their specific features, analysis of systems of dispute settlement and their grouping, analysis of legal rules in this matter, study of common and distinctive elements of traditional employment agreements and those of athletes, competence of European authorities in this matter and formulation of some proposals *de lege ferenda* for adopting and improving the relevant legislation.

Scientific originality and novelty of the work is based on the fact that it is one of the first attempts of complex analysis of disputes arising out of athlete's employment agreements and of procedure of their settlement at the national level. The research proves its novel nature by a comparative analysis of relevant regulations, which has been carried out and allowed revealing the shortcomings of the national system and contradictions existing between different legal and regulating directives at the national level, creating an opportunity for implementing new efficient legislation in this sphere.

The solved scientific problems consist in the conceptual approach to the athletes' employment agreements and athletes' employment disputes by identifying main elements and features specific to the athlete's employment agreement, making more concrete and conceptualizing the notions of sport and employment discipline, identifying the disputes, which can arise out of the athlete's employment agreement, and creating a new general vision concerning the professional athletes' employment agreements and procedure of solving disputes arising out of such agreements.

The theoretical significance of the thesis consists in the complex, multisided and interdisciplinary research of aspects referring to the categories of specific disputes arising out of athlete's employment agreements while revealing the interference with the disputes arising out of traditional employment agreements. The theoretical significance consists in scientific justification of the concept of dispute arising out of athlete's employment agreements, identification of elements contributing to delimitation of athletic job with different consequences concerning the competent authorities which solve the arising disputes, and specific sanctions, systematization of solutions offered by doctrine, all this has never been implemented at the national level up to the present moment.

The applied value of the thesis consists in the clear and unambiguous interpretation of legal regulations referring to the disputes arising out of athlete's employment agreements, and it will contribute to the correct interpretation and application of legislation both by the parties to the athlete's employment agreement and by the arbitration bodies of sports federations, which are vested with powers to solve such disputes. Moreover, we consider that the proposals *de lege ferenda* formulated in the course of research can be used in projects for amendment of employment legislation and maybe for introducing a new course of Sports Law.

Implementation of scientific results: Taking into consideration the complex nature of work and practical proposals, the achieved results can be used for improvement of legislation, in educational institutions and by experts since they offer a new vision of legislation and practices in this field.

SLABU GHEORGHE-SORIN

**LITIGII CE DECURG DIN CONTRACTELE DE MUNCĂ
SPORTIVE ȘI SOLUȚIONAREA LOR JURIDICĂ**

SPECIALITATEA 553.05 – DREPTUL MUNCII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 23.05.2018
Hârtie ofset.
Coli de tipar: 2, 00

Formatul hârtiei A4
Tipar digital. Tiraj 100 ex.
Comanda nr. 38

Tipografia „PRINT-CARO”,
str. Astronom Nicolae Donici 14, mun. Chișinău, MD-2049
tel. 85-33-86